

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

II64 ΝΕΟΤΕΡΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ II΄

Ενότητα 2ε: Μερικές μορφές κοινής γνώμης,
ανεπίσημες

Κώστας Γαγανάκης

Φιλοσοφική Σχολή

Τμήμα Ιστορίας - Αρχαιολογίας

Κοινή γνώμη στις πρώιμες νεώτερες ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

- Τοπική, δίκτυα επαφών και ανταλλαγής πληροφοριών.

«Μερικές» μορφές κοινής γνώμης, επίσημες:

- Επίσημη κοινή γνώμη (αστικό συμβούλιο).
- Κοινή γνώμη που κοινοποιούνταν σε επίσημες περιστάσεις (τελετές επιβεβαίωσης αστικού όρκου), παρουσίαζε ενιαία θεώρηση κοινότητας.
- Διαμερισματική κοινή γνώμη, συντεχνίες, αδελφότητες, ενορίες, συνοικίες.

Μερικές μορφές κοινής γνώμης, ανεπίσημες:

- Κοινή γνώμη της κοινωνικότητας (πανδοχεία, ταβέρνες).
- Κοινή γνώμη των δρόμων & της αγοράς (φημολογία, κουτσομπολιό).
- Ιδιωτική κοινή γνώμη (νοικοκυριό, οικογένεια, εργαστήριο).
- **Κοινή γνώμη πρωτογενών, μικρών ομάδων προνεωτερικότητας:**
 - Αμεσότητα σχέσεων < > αμεσότητα διαμόρφωσης κοινής γνώμης.
 - Προπαγάνδα > κοινή γνώμη: εξωγενής, ομογενοποιητικός λόγος προπαγάνδας, αδιάφορος ή εχθρικός στην κοινή γνώμη της ομάδας.

Γαλλικός πόλεμος των λέξεων, 1540-1590

- **ΟΛΙΚΗ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ:** χρήση όλων των διαθέσιμων μέσων στη βάση της επίγνωσης ότι η διεισδυτικότητα του κάθε μέσου είναι περιορισμένη από την ίδια του τη φύση. Προφορικότητα, συμπλήρωση/επικάλυψη κάθε προπαγανδιστικού μέσου από τα υπόλοιπα & συνδυαστική χρήση τους.
- Απόπειρα περικύκλωσης του κοινού από όλες τις πλευρές στο χώρο των συναισθημάτων & ιδεών.
- Απόπειρα διαχείρισης αναγκών και βούλησης δεκτών στον ιδιωτικό & δημόσιο βίο.

Εμφάνιση υβριδικών μέσων μετάδοσης

- Κείμενο, αφίσα, εικόνα: διαβάζεται φωναχτά, διαλαλείται από πολλαπλασιαστές.
- Προφορικός λόγος > γραπτός λόγος (επιλεγμένα αποσπάσματα).
- Απόπειρα κατάκτησης του ατόμου στην ΟΛΟΤΗΤΑ του, στη βάση οργανωτικού μύθου που θα λειτουργούσε ως πλήρες σύστημα ερμηνείας της πραγματικότητας.

Εμφάνιση υβριδικών μέσων μετάδοσης 1

ΔΙΑΡΚΗΣ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ:

- Συνέχεια, επιδίωξη κάλυψης κάθε ημέρας & όλων των ημερών.
- Απόπειρα μεταφοράς δεκτών σε έναν χωριστό κόσμο, δίχως εξωτερικά σημεία αναφοράς.
- Υπέρβαση ικανοτήτων προσοχής & προσαρμογής, των αντιστάσεων των ατόμων.

Εμφάνιση υβριδικών μέσων μετάδοσης 2

- **Αποκαλυπτική Προπαγάνδα:** Πλήγμα στις «ψευδείς» βεβαιότητες του αντιπάλου και αποκάλυψη βαθύτερων επιδιώξεων αντιπάλου στην κοινωνία.
- **Αντιπαραθετική Προπαγάνδα:** Αυτοστερότυπα / ετεροστερεότυπα - πόλωση.
- **Εξεγερτική Προπαγάνδα:** Συγκρότηση ταυτοτήτων, εσωτερίκευση προπαγανδιστικού λόγου, απόσπαση ατόμου από πραγματικότητα, βύθιση σε κόσμο περιπέτειας & ενθουσιασμού και προετοιμασία για σκληρές θυσίες.

Προτεσταντική προπαγάνδα 1

- Επιθέσεις στη λατρευτική πρακτική, στα ιερά σύμβολα του Καθολικισμού (1520-1540).
- Ακύρωση Καθολικών βεβαιιοτήτων, αυτοπαρουσίαση νέας θρησκείας, αποκάλυψη της Καθολικής πλάνης μέσω της αποϊεροποίησης των συμβόλων του Καθολικισμού.
- 1540-1562: προσέλκυση απογοητευμένων Καθολικών, αποφυγή ακροτήτων.
- Μαζική δημοσιοποίηση (Ψαλμοί Δαυίδ).
- Μερική εκκοσμίκευση του προπαγανδιστικού λόγου.

Προτεσταντική προπαγάνδα 2

- 1567-1568: προβολή γαλλικότητας Προτεσταντών.
- Ελεύθερη έκφραση Προτεσταντικής θρησκευτικής ταυτότητας, προϋπόθεση για την εθνική επιβίωση.
- 1573-1580: αντικαθεστωτική, εξεγερτική προπαγάνδα.
- Αδιάλλακτος εσωτερικός θρησκευτικός λόγος, εκκοσμικευμένος δημόσιος, αναλύει προϋποθέσεις τυραννίας, νέες, συμβολαιακές σχέσεις μονάρχη-υποτελών.
- Αποκάλυψη πρωταιτίων σφαγής.
- 1576-1594: πολιτικοποίηση προπαγανδιστικού λόγου.

Προτεσταντική προπαγάνδα 3

- Υιοθέτηση εθνικού αντιπολεμικού λόγου, απευθυνόμενου στη μοναρχία & στη γαλλική κοινωνία.
- Δαιμονοποίηση αντιπάλου, ψυχολογικός πόλεμος («Καθολικοί πατριώτες» συγγραφείς), αποκάλυψη προδοτικού ρόλου Λίγκας.
- Αποκήρυξη Προτεσταντισμού από Ερρίκο της Ναβάρας > καθεστωτική προπαγάνδα.
- Συγκρότηση εθνικής ταυτότητας σε υπέρβαση του θρησκευτικού ζητήματος, εκκοσμίκευση γαλλικότητας.
- Μοναρχικός εθνικισμός.

Καθολική προπαγάνδα 1

- 1540-1572: Θωράκιση ποιμνίου Εκκλησίας, απευθυνόμενη αποκλειστικά στους Καθολικούς (Jérôme d'Hangest, Pierre Doré, Nicole Grenier).
- Αντιπαραθετική προπαγάνδα: Artus Desiré, Gentian Hervet, René Benoist, Claude des Sainctes, Pierre de Ronsard & ιεροκήρυκες Παρισιού (Le Picart, de Hans, Vigor).
- Χωριστός κόσμος, βιβλική πραγματικότητα τελικής αναμέτρησης.

Καθολική προπαγάνδα 2

- Ψυχολογικός πόλεμος: Pierre Charpentier, H. Sureau du Rosier.
- Η κατασκευή της πραγματικότητας στο Παρίσι της Λίγκας, 1588-1594.
- Απομόνωση Παρισιού από έξω κόσμο.
- Εγκλωβισμός Παριζιάνων στον οργανωτικό μύθο της Λίγκας.

Καθολική προπαγάνδα 3

- Καλλιέργεια κλίματος πανικού σχετικά με τις προθέσεις του Ερρίκου της Ναβάρρας (Σύμφωνο Μαγδεβούργου, διαρροή παπικής βούλας αφορισμού, εκτέλεση Μαρίας Στιούαρτ, αφηγήσεις Άγγλων Καθολικών & αναπαραστάσεις στο κοιμητήριο του Saint Severin).
- Εξεγερτικός & αποκαλυπτικός λόγος (σχέδια αιρετικών, κατάδειξη ανικανότητας βασιλιά).

Καθολική προπαγάνδα 4

- Νομιμοποίηση ισπανικής παρέμβασης.
- **Ημέρα Οδοφραγμάτων:** Εκστρατεία πολιτικής εκμηδένισης Ερρίκου Γ΄.
- Συνδυαστική χρήση προπαγανδιστικών μέσων (Boucher – Pinselet).
- Ανατροφοδοτούμενη προπαγάνδα Λίγκας (Advis aux François, 1589, «οδηγοί σωτηρίας παραπλανημένων»).

Καθολική προπαγάνδα 5

- **Πρώτο εξάμηνο 1589:** Ιερός χρόνος, βιβλική περίοδος μετάνοιας & προετοιμασίας για την τελική μάχη (λιτανείες, κήρυκες, λιτανεία Λίγκας 14ης Μαΐου 1590) σχέδιο απελευθέρωσης από την εσχατολογική αγωνία των καιρών.
- **Πόλεμος στα γεγονότα με τις λέξεις:** 14 Μαρτίου 1590, ήττα στο Ivry, 16 Μαρτίου, κήρυγμα Pierre Christin.

Αλλά:

- Αντι-προπαγάνδα Politiques: φυλλάδια, αφίσες, αναγραφή συνθημάτων & σατιρικών στίχων, «συνομιλία» με λόγο κηρύκων Λίγκας.
- Ένοπλη λιτανεία 14ης Μαΐου 1590 = σατιρικά φυλλάδια («πρώιμο Καρναβάλι»).
- Κήρυγμα Guarinus, 6 Μαρτίου 1593 = γκράφτι: “l’ambition, les doublons et la corde epreschent aujourd’hui la paix et la concorde”.
- 1589-1594: μεσσιανικό κλίμα συλλογικής κάθαρσης, πολιορκία = βιβλική δοκιμασία Παριζιάνων.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση **X.YZ**.

Έχουν προηγηθεί οι κάτωθι εκδόσεις:

- Έκδοση **X1.Y1Z1** διαθέσιμη εδώ. (Συνδέστε στο «εδώ» τον υπερσύνδεσμο).
- Έκδοση **X2.Y2Z2** διαθέσιμη εδώ. (Συνδέστε στο «εδώ» τον υπερσύνδεσμο).
- Έκδοση **X3.Y3Z3** διαθέσιμη εδώ. (Συνδέστε στο «εδώ» τον υπερσύνδεσμο).

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών 2014. Κώστας Γαγανάκης. «Μάθημα: ΙΙ64 Νεότερη Ευρωπαϊκή Ιστορία ΙΙ. Ενότητα 2ε: Μερικές μορφές κοινής γνώμης, ανεπίσημες». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.uoa.gr/courses/ARCH213>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (1/2)

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες

Εικόνα 1: <αναφορά><άδεια με την οποία διατίθεται> <σύνδεσμος><πηγή><κ.τ.λ>

Εικόνα 2: <αναφορά><άδεια με την οποία διατίθεται> <σύνδεσμος><πηγή><κ.τ.λ>

Εικόνα 3: <αναφορά><άδεια με την οποία διατίθεται> <σύνδεσμος><πηγή><κ.τ.λ>

Εικόνα 4: <αναφορά><άδεια με την οποία διατίθεται> <σύνδεσμος><πηγή><κ.τ.λ>

Εικόνα 5: <αναφορά><άδεια με την οποία διατίθεται> <σύνδεσμος><πηγή><κ.τ.λ>

Εικόνα 6: <αναφορά><άδεια με την οποία διατίθεται> <σύνδεσμος><πηγή><κ.τ.λ>

Εικόνα 7: <αναφορά><άδεια με την οποία διατίθεται> <σύνδεσμος>< πηγή><κ.τ.λ>

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (2/2)

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Πίνακες

Πίνακας 1: <αναφορά><άδεια με την οποία διατίθεται>
<σύνδεσμος><πηγή><κ.τ.λ>

Πίνακας 2: <αναφορά><άδεια με την οποία διατίθεται>
<σύνδεσμος><πηγή><κ.τ.λ>

Πίνακας 3: <αναφορά><άδεια με την οποία διατίθεται>
<σύνδεσμος><πηγή><κ.τ.λ>

